

SCI-CONF.COM.UA

**GLOBAL SCIENCE:
PROSPECTS AND INNOVATIONS**

**PROCEEDINGS OF IV INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
DECEMBER 1-3, 2023**

**LIVERPOOL
2023**

GLOBAL SCIENCE: PROSPECTS AND INNOVATIONS

Proceedings of IV International Scientific and Practical Conference

Liverpool, United Kingdom

1-3 December 2023

Liverpool, United Kingdom

2023

UDC 001.1

The 4th International scientific and practical conference “Global science: prospects and innovations” (December 1-3, 2023) Cognum Publishing House, Liverpool, United Kingdom. 2023. 1241 p.

ISBN 978-92-9472-196-9

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Global science: prospects and innovations. Proceedings of the 4th International scientific and practical conference. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 2023. Pp. 21-27. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-global-science-prospects-and-innovations-1-3-12-2023-liverpul-velikobritaniya-arhiv/>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: liverpool@sci-conf.com.ua

homepage: <https://sci-conf.com.ua>

©2023 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2023 Cognum Publishing House ®

©2023 Authors of the articles

ПСИХОСИМПТОМАТИКА ТРИВОЖНОГО РОЗЛАДУ ОСОБИСОСТІ, ЇХ РЕАБІЛІТАЦІЯ

Жиленко Анна Олександрівна,
студентка кафедри психіатрії,
медичної та спеціальної психології,
спеціальність 053 «Психологія (Клінічна та реабілітаційна)»

Венгер Ганна Сергіївна,
кандидат психологічних наук,
старший викладач кафедри психіатрії, медичної
та спеціальної психології
ДЗ Південноукраїнський національний педагогічний
Університет імені К. Д. Ушинського

У роботі проаналізовано поняття та види панічних розладів. Визначено, що це вкрай поширене, схильне до хронізації захворювання, маніфестує в молодому, соціально активному віці. У психологічному відношенні панічний розлад залишається одним з найбільш обтяжливих хворобливих станів.

Стрес є важливою причиною розвитку психосоматичних розладів, тому тривога є реакцією людини на реальну або суб'єктивно оцінену загрозу, тому фізіологічні зміни не можуть відбутися без супутніх емоцій. Згідно з результатами наукових досліджень, 30-70% пацієнтів, які звертаються до лікарів, страждають психосоматичними захворюваннями. Тому подібні розлади можуть виникнути практично у кожної людини як реакція організму на стресові ситуації. Тому проблема психологічної профілактики та її корекції існує сьогодні і залишатиметься надзвичайно важливою в майбутньому.

Психосоматична симптоматика – це негативний вплив особливостей конкретної емоційної реакції людини на стресову ситуацію, гостру чи хронічну психічну травму на функціонування систем і органів, основними ознаками якої є: вплив гострого чи хронічного стресу на продуктивність і розвиток; хронічний перебіг; наявність у людини певних індивідуально-психологічних та емоційно-вольових особливостей, що обумовлюють відсутність умінь і

навичок, необхідних для ефективного подолання стресу, труднощі в організації міжособистісного спілкування, емоційну ригідність.

У сучасному світі тривожні розлади представляють серйозну медичну та соціальну проблему. К. Рональд зазначає, що на початок ХХІ століття питома вага тривожних розладів за показниками ВООЗ складає 40% зареєстрованої психічної патології в світі [7, с. 170].

Науковці І. Аршава, О. Будницька, О. Галієва, Л.Дітковська [1; 2; 5; 6] вказують, що в Україні в сучасних умовах соціально-економічної кризи різко скоротився потенціал психічного здоров'я населення, яке живе в останні часи в стані довготривалого соціального та психоемоційного стресу, що сприяє формуванню психологічної дезадаптації та зниженню якості життя людей.

Саме актуальність даної теми на сьогодні та недостатня увага до проблеми тривожних розладів в Україні і зумовила необхідність та зацікавленість у дослідженні діагностики та психологічної реабілітації тривожних розладів особистості, а саме панічних розладів.

Діагностика панічних розладів враховує повторюваність панічних атак і виключає безпосередньо причинний зв'язок з лікарськими факторами, соматичними хворобами та іншими клінічними одиницями, включеними в клас « тривожних розладів» (DSM-IV) [4, с. 21].

З'ясовано, що у пацієнтів мають бути рецидивуючі панічні атаки (частота не вказана), і після ≥ 1 з цих атак спостерігалася одна чи більше з наведених нижче ознак впродовж ≥ 1 місяця:

- стійке хвилювання щодо виникнення наступних панічних атак або занепокоєння щодо їхніх наслідків (наприклад, втрата контролю, втрата розуму);
- дезадаптивна поведінкова реакція на панічні атаки (наприклад, уникання поширених видів діяльності, зокрема занять спортом або соціальних ситуацій, щоб запобігти подальшим нападам).

Дослідження було спрямоване на комплексне вивчення клініко-психопатологічних особливостей панічних атак з розробкою ефективної

арт-терапевтичної програми даних станів. Були вивчені клінічні особливості цих станів, частота народження та вираженість окремих симптомів, спадковий анамнез, преморбідні риси особистості пацієнтів та ефективність різних застосовуваних психокорекційних схем.

Критеріями включення до дослідження були: наявність депресивного розладу легкого або помірного ступеня тяжкості у поєднанні з панічними атаками в рамках депресивного епізоду, пов'язаного з участю респондентів у бойових діях або їх перебування на окупованих територіях України.

Метою роботи стало теоретично обґрунтувати та емпірично виокремити психосимптоматику тривожного розладу особистості.

Виходячи з мети дослідження, нами були поставлені наступні завдання:

1. Проаналізувати літературу щодо психосимптоматики тривожного розладу особистості та панічних атак.
2. Проаналізувати різновиди тривожних розладів особистості.
3. Провести психодіагностичне дослідження емоційних проявів тривожного розладу особистості.
4. Розробити реабілітаційну програму щодо подолання панічних атак як прояву тривожного розладу.
5. Провести математичний аналіз результатів дослідження.

Емпіричне дослідження особливостей прояву панічних атак як ознаки тривожного розладу особистості було проведено на базі факультету психіатрії, медичної та спеціальної психології Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського у квітні – серпні 2023 року.

У дослідженні взяли участь 20 осіб у віці від 18-25 років. Їх було розподілено на 2 групи, 10 осіб, які пережили тривожні розлади особистості в період військових дій та окупації та 10 осіб, які не пережили зазначені обставини. Середній вік у вибірці склав 22 роки.

Дослідження проводилось у три етапи.

На першому (підготовчому) етапі відбувалося планування змістової сторони дослідження, визначення репрезентативної вибірки, пошук, адаптація

та апробація відповідного методологічного апарату.

Другий етап дослідження - це реалізація запланованих дій і проведення емпіричних процедур.

На третьому етапі проводився математичний та теоретичний аналіз і систематизація отриманих в емпіричному дослідженні даних та розроблено рекомендації щодо формування подолання тривожних розладів особистості у період війни.

На основі проведеного дослідження особливостей переживання панічних атак респондентами, які перебували в зоні бойових дій та окупації, ми встановили, що більшість респондентів експериментальної групи характеризуються високим рівнем ситуативної тривожності, що свідчить про незадовільний загальний психоемоційний стан респондентів, пов'язаний з різними формами їх включення в життя. Для цих респондентів характерне переживання соціального стресу, фрустрована потреба у досягненні мети, вони мають страх самовираження. Спостерігається підвищений та високий рівень страху, який не відповідає очікуванням оточуючих. Високий рівень тривожності спостерігається у 30% респондентів. При такому показникові респондентів експериментальної групи навіть можна припустити, що у опитуваних наявні серйозні порушення психічного здоров'я. Для таких людей характерна надзвичайно завищена самокритичність, великі складнощі в міжособистісній взаємодії, соціальна дезадаптація, а також труднощі в професійній діяльності.

У якості реабілітаційної програми щодо подолання панічних атак як прояву тривожного розладу обрано арт-терапію.

Мистецтво і терапія мають спільне коріння. Кожен з нас – творець, і творчість приносить нам велику радість. У творчості кожна людина отримує багато можливостей для самовираження, вираження своїх почуттів та емоцій. Арт-терапія є одним із найефективніших методів роботи з клієнтами різного віку та з різними вадами, а для людей – шляхом самопізнання, самовираження, розвитку та особистісної гармонізації.

Основне завдання арт-терапії – «витягнути» певну проблему, яка ховається за ними, перенести її на рівень свідомості та розвинути пов'язані з нею емоції через символи, образи, метафори, за допомогою яких кодується інформація, несвідомий рівень психіки та досвіду, а також звільнення від застарілих або придушених емоцій. Через творчу діяльність людина передає своє сприйняття світу та своє ставлення до нього через образи, які використовуються в арт-терапії. Будь-яка творча діяльність має терапевтичний характер і допомагає людині звільнитися від накопиченої напруги соціально прийнятним способом. Продукти творчості складно переплітаються з інформацією, джерелами якої є як відкриті, так і глибинні шари людської душі [3, с. 46].

Застосування арт-терапії запобігає панічним атакам у респондентів, які побували в зоні бойових дій та окупованій території.

Контрольний етап дослідження показав ефективність використаної програми. Значно знизилися показники тривоги, депресії та страху в респондентів експериментальної групи. Отримані дані після контрольного етапу дослідження дозволяють зробити висновок про те, що існують статистично значущі відмінності в середній виразності в експериментальній та контрольній групах наступних особистісних параметрів: особистісних факторів тривожності, ситуативної тривожності, схильності до панічних атак.

Даним дослідженням перевірено та доведено ефективність арт-терапевтичних методів у корекційній та реабілітаційній роботі з людьми, що страждають на тривожний розлад особистості та такі прояви, як панічні атаки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Аршава І. Ф. Емоційна стійкість людини та її діагностика : дис. ... д-ра психол. наук. Донецьк , 2007. 480 с.
2. Будницька О. А. Індивідуально-особистісні детермінанти емоційних переживань у психотравмуючих ситуаціях : автореф. дис... канд. психол. наук :

19.00.07. Київ, 2002. 19 с.

3. Волошко Н. І. Діагностика і формування психопрофілактичної культури практичних психологів професійно-технічних навчальних закладів. Київ : Науковий світ, 2017. 76 с.

4. Волошок О. В. Психологічний аналіз проблеми тривожності особистості. Проблеми сучасної психології : зб. наук. праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. І. Огієнка. Київ, 2020. Вип. 10. С. 120–128.

5. Газолишин В. А. Арт-терапія : мистецтво бачити. Херсон : Видавництво «Дніпро», 2017. 75 с.

6. Дідковська Л. І. Психосоматика : основи психодіагностики та психотерапії. Львів : Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2020. 264 с.

7. Ronald C. K. Lifetime prevalence and age-of-onset distributions of mental disorders in the World Health Organization's World Mental Health Survey Initiative. *Journal of World Psychiatry*. 2007. № 6(3). P. 168–176.